

Студент може характеризуватися у трьох аспектах: психологічному, соціальному й біологічному. У психологічному контексті студентство характеризується розвитком вищих психічних функцій, становленням всієї інтелектуальної системи та особистості загалом.

Біологічний аспект студентського віку зумовлений переважно спадковістю і вродженими задатками, але, у певній мірі може змінюватися й під впливом умов життя.

Студентському віку притаманні такі особливості, як завершення процесу зростання, розквіт організму, зміна рис самосвідомості, перебудова провідних пізнавальних процесів та властивостей особистості, зміна емоційно-вольового устрою життя, розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості.

Дворянова М.

Державний біотехнологічний університет

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Введення будь-якого терміна чи поняття є неможливим без дослідження процесу його становлення та розвитку задля подальшого розуміння його суті. А тим більше, якщо це стосується юридичної термінології. Правовий статус як самостійно визначена категорія в юриспруденції з'явилася відносно нещодавно, але введення та застосування цього терміна в законодавстві відбулося досить швидко. Проте процес розуміння і тлумачення поняття правового статусу не вичерпується часовими чи особистісними рамками, адже кожен окремий науковець чи то правознавець застосовує його з урахуванням власного праворозуміння. Виходячи з важливості правового статусу як окремої категорії не лише в теорії держави і права, але й у системі галузевих юридичних наук, питання його характеристики досі залишається одним із найважливіших і часто стає предметом дискусій та досліджень теоретиків права, державознавства, представників галузевих правових наук. Так, розвиток, еволюція, а також окремі аспекти поняття «правового статусу» досліджувалися такими науковцями як: С. С. Алексєєв, М. В. Вітрук, Л. Д. Воєводін, К. І. Козлова, С. А. Комаров, О. О. Кутафін, В. А. Кучинський, О. А. Лукашева, М. Н. Марченко, М. І. Матузов, В. І. Новосьолов, Д. М. Порфір'єв, Р. А. Ромашов, О. Ф. Скакун, Ю. М. Тодика, А. Ю. Якимов.

Зокрема, О. Ф. Скакун зазначає, що «до 60-х років ХХ ст. у вітчизняній юридичній науці правовий статус ототожнювався з правоздатністю. Мотивувалося це тим, що правовий статус і правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є однаковою мірою невідчужуваними». Р. А. Ромашов вважає, що «правовий статус – сукупність прав та обов'язків, які персоніфікують особу як учасника юридично значимих відносин»; «правове становище – сукупність факторів, визначаючих місце особи в правотворчому і правореалізаційному процесі; як складові елементи включає

правовий статус, а також зв'язки і взаємодію особи, що характеризують його розташування у механізмі правового регулювання».

На підставі вищезазначеного, можна стверджувати, що «правовий статус» як окрема правова категорія відрізняється своєю різнобічністю і комплексністю. Так, це поняття має свою особливу структуру, що сприяє координації поведінки особи в суспільстві, визначає її спрямованість і характер. Правовий статус класифікують на такі види: загальний – це статус особи як громадянина держави, члена суспільства, він визначається перш за все Конституцією і не залежить від різних поточних обставин, є єдиним, характеризується відносною статичністю, узагальненістю; спеціальний – це статус, який відображає особливості положення певних категорій осіб (студентів, пенсіонерів); індивідуальний – це статус, який фіксує конкретику окремої особи (стать, вік, сімейний стан тощо)

3. Таким чином, правовий статус характеризує становище особи у взаємовідносинах із суспільством та державою. Це самостійна юридична категорія, що характеризується такими ознаками:

Правовий статус має універсальний характер, оскільки поширюється на усіх суб'єктів.

Відображає індивідуальні особливості людини та її реальне становище у системі сімейно-правових відносин.

Права та свободи, що становлять основу статусу, не можуть реалізуватися без інших його компонентів – обов'язків та відповідальності.

Ця категорія забезпечує системність прав, свобод та обов'язків.

Елементи структури правового статусу є взаємозалежними та взаємодіючими. Отже, правовий статус – це складна та багатоаспектна категорія, якій притаманна системність, комплексність, універсальність та до складу якої належать такі елементи, як правосуб'єктність, права, свободи та обов'язки. Розглянемо доктринальне розуміння поняття суб'єктів правовідносин. Статтею 2 ЦК України учасниками цивільних відносин визначено фізичні особи та юридичні особи, державу Україна, Автономну Республіку Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. Таким чином, можемо констатувати, що учасниками приватноправових відносин є суб'єкти як приватного права, так і суб'єкти публічного права, крім того, суб'єктами можуть бути як фізичні особи, так і юридичні. На проблему суб'єкта як найважливіше питання філософії права звернув увагу на початку ХХ ст. філософ права М. М. Алексеєв. Відповідно до його концепції, що являє собою одну з перших в історії світової думки спроб застосування феноменологічного методу до дослідження права, правовий суб'єкт, правові цінності і правові модуси (права й обов'язки) становлять у єдності правову структуру, тобто універсальну ідеальну складову права, його «логос» як феноменологічний еквівалент «природного права». Кожен з цих елементів у їх «неподільності» є «іпостассю» ідеального значеннєвого змісту права. При цьому суб'єктові належить роль «найбільш глибокого елементу правової структури». Правосуб'єктність – це, так би мовити, людський вимір і вираження процесу здійснення принципу формальної рівності. Суб'єкт (особистість, особа) тільки тому і є правовим суб'єктом (правовою

особистістю, правовою особою), що уособлює правове буття, принцип права і виступає його активним носієм і реалізатором.

Досить цікавий підхід у інших науковців, які зазначають, що суб'єкт права – це та особа, чією свідомістю та діяльністю створюється, діє право, чії ідеали та намагання реалізуються у праві. Він той, ким визначається увесь правопорядок, усі існуючі правові норми, зв'язки та правовідносини. Він – джерело та мета будь-якого права. У цьому сенсі суб'єкт права є правовим абсолютом. Для досягнення своїх практичних цілей суб'єкти вступають у правову комунікацію, намагаються формувати не тільки свої правові відносини, але й створювати «другу природу» – право. Їхні інтереси не обмежуються тільки створенням практичних господарських зв'язків, вони поширюються і на неперсоніфіковані правові зв'язки, які виражені у законі. У цих нормативних зв'язках суб'єкти права намагаються інституціоналізувати свою загальну волю, усвідомлення того, якою має бути їх взаємодія у рамках реалізації їхніх цілей. Суб'єкт правовідносин – це індивідуально визначений суб'єкт права, який реалізував свою правосуб'єктність у частині реалізації конкретних прав і свобод у конкретних правовідносинах, але не будь-який суб'єкт права є суб'єктом того чи іншого конкретного правовідношення. Суб'єкту права притаманні дві основні ознаки. По-перше, це особа – учасник суспільних відносин, яка за своїми властивостями фактично може бути носієм суб'єктивних юридичних прав та обов'язків.

Вона повинна володіти: а) зовнішньою відокремленістю; б) персоніфікованістю; в) здатністю виробляти, виражати та виконувати персоніфіковану волю. По-друге, це особа, яка дійсно здатна брати участь у правовідносинах, набула властивостей суб'єкта права через юридичні норми. Цікавою є позиція Є. О. Харитонова, який вважає, що суб'єкт права у суб'єктивному значенні останнього – це особа, яка має конкретне право, тобто така особа, за якою нормою об'єктивного права визнається можливість певної поведінки, а суб'єкт правовідносин – це володілець конкретного права, що знаходиться у правовому зв'язку з іншим учасником (учасниками) суспільних відносин, на яких покладаються обов'язки, що відповідають праву уповноваженої особи. Водночас досить дискусійним та передчасним, на нашу думку, є виділення як окремого суб'єкта приватноправових відносин штучного інтелекту, або роботів. Зазначені доктринальні підходи щодо визначення сутності понять правового статусу та суб'єктів правовідносин дають можливість говорити про особливості встановлення окремих характерних ознак певних суб'єктів приватноправових відносин, які мають спеціально визначені правові статуси. Залежно від своїх статусів вони набувають певних прав та обов'язків, тієї чи іншої правоздатності та можливості її належним чином застосовувати.

Література.

1. Алексеев С. С. Общая теория права : учеб. / С. С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2009. – 576 с.

2. Воронянський О.В. Основи правознавства: Навчальний посібник/ О.В.Воронянський, Г.В.Борисов, Ю.В.Зайончковський. – Х.: Парус, 2005. – 368 с.

3. Воронянський О. В., Письменицький А. А., Міщенко Н. Л. Правознавство. 10 клас. Профільний рівень: Навчальний посібник. «Ранок», 2010.- 192 с.

4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. / О. Ф. Скакун. – Вид. 4-те, допов. і перероб. – К. : Правова єдність : Алерта, 2014. – 524 с.

5. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с

Науковий керівник
канд. іст. наук, проф. О.В. Воронянський

*Дмитренко Ю.
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Гончарова О.С.

ЛІТЕРАТУРНЕ ТА ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ МІСТА ХАРКОВА 1920-Х РОКІВ: ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ

Вивчення проблеми розпочалося майже одночасно з розгортанням подій. Роботи 1920-х – початку 1930-х років були підготовлені безпосередніми учасниками цього процесу. Вони викликають значний інтерес, бо містять різноманітний фактичний матеріал. Пожовтневий літературний процес в Україні в усій його різноманітності розкриває дослідження О. Лейтеса та М. Яшека. Дослідники показали перебіг культурно-мистецьких подій в перші роки існування у місті Харкові радянської влади. Але роботи цього періоду мали суттєві недоліки. Це, перш за все, обмежена джерельна база, схематизм, тенденційний підбір і оцінка фактичного матеріалу, недостатність аргументації і поверховість узагальнень. Всі проблеми, пов'язані з розвитком культури в місті розглядалися з класових позицій. Прагнення донести до читацької маси наявні та уявні успіхи політики компартійного режиму приводила до підготовки друкованих видань виключно на позитивному матеріалі. Зрозуміло, що усе це позначилося на їх науковій вартості.

З другої половини 1930-х років, на тлі розгортання масових репресій з боку тоталітарного режиму дослідження літературно-мистецького життя практично припиняється. Сторінки більшості робіт рясніли політичними výroками, жертвами яких стали також і представники харківської літературно-мистецької інтелігенції. Лише з середини 1950-х років під впливом широкомасштабної десталінізації суспільства намітилися деякі зрушення у вивченні питань, пов'язаних з літературно-мистецьким життям м. Харкова в 1920-х років. В республіканських газетах і журналах містився значний фактичний матеріал про